

BÁCSMEGYEI NAPLÓ.

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

Helyben: egész évre 16 kor, félévre 8 kor,
negyed évre 4 kor. Vidékre: egész évre 20 kor,
félévre 10 kor, negyed évre 5 kor.
Egyes szám ára: 6 fillér.

Megjelenik naponként reggel, kivéve hétfőn.

Laptulajdonosok és főszerkesztők:

JANIGA JÁNOS dr. és VOJNICH GYULA dr.

Szerkesztőség:

Kossuth-u. 12. sz., Manojlovits ház. Telefon sz. 11

Kiadóhivatal:

HEUMANN MÓR könyvkereskedése, Szabadkán.
Telefon sz. 85.

II. Rákóczy Ferencz.

Kétszáz éves multra tekint vissza a szemünk. Mintha látnók, mint gyulnak ki a Kárpátok alján a tábori tüzek; támadó brigádok záguldják be az országot, s a tábortűz mellett felzokog a tárogató.

Hívogató hangjára mintha feltámadás volna: a nemzet ezrei gyűlnek a friss tavaszi szellőben büszkén lobogó szűz Máriás kurucz zászló alá, a melyre fel van írva: Pro patria et libertate. Izenet jó Lengyelországból, egy fájdalmas, velőt rázó hang: „Megujulnak a nemes magyar nemzet régi sebei“ és ime egy szent küzdelemben összeforr az egész nemzet, főur és jobbágy, katolikus és protestans, magyar és ruthén, mert veszedelemben forgott az, ami egy nemzetnek legdrágább kincse: szabadsága és függetlensége.

Kétszáz év távolából szívbeli lelkesséssel csodáljuk a dicsőséges kuruczok korát s annak vezérét dicsőséges emlékezetű magasztosan országolt nagyfejedelmünket II. Rákóczy Ferenczet. Isteni

gondviselés csodás műve, hogy most, midőn a magyar nemzet öntudatra ébredve kitartással küzd nyelvének jogaiért, a nemzeti érzésnek a hadseregbe való beplántálásáért és pedig az osztrák kamarilla és a dölyftől elvakult katonai hatalmaskodásnak Magyarország ügyeibe való beavatkozása ellen, a történelmi idők mélyéből felszáll, mint egy hatalmas világitó oszlop II. Rákóczy Ferencz dicsőséges alakja s mutatja az utat, mely nemzetünk boldogsága és dicsősége felé visz.

Kétszáz év előtt ugyanazon okok adták Rákóczy kezébe a kardot, a melyek most hevítik a nemzetet jogai kivívására. Akkor is a bécsi kormány ugy bánt már Magyarországgal, mint hódított tartománynyal, melyet fegyver jogán szerzett. Az erdélyi fejedelemség, az alkotmány régi őre, megszűnt és büszke kegyetlen német tábornokok zsarolták végig a nemzetet; Bécsben pedig arról tanácskoztak, hogy az országot önállóságától megfosztva kebelezzék be az osztrák őrbirodalomba.

Ma ismét vérig sértő módon támadt a katonai uralom Magyarország jogaira; a kamarilla újból aknákat fur, hogy önállóságunk várát a levegőbe röpitse; államiségünknek kidomborítását a czimer és zászló kérdésben ellenzi; nyelvünknek saját gyermekeink közt sem enged jogot.

Rákóczy meghallotta az osztrák abszolutizmus fojtó ölelései közt vonagló magyar népnek jajkiáltását, kardot ragad s kezdetét veszi az a kor, mikor a magyar vitézség és szabadság, szeretet egész Európát bámulatra ragadta. Megsiratni való szomorú sorsa lett a harczosoknak és magának a nagy fejedelemlök. Mivel hazája szabadságáért zászlót bontott, el kellett hagyni a földet, kibujdosni messze-messze s idegen tenger partján enni a száműzés keserű kenyerét.

Nemzete pedig mint hazaárulást iktatta törvénykönyvébe Rákóczy szabadságharczát.

Am a történelmet megvesztegetni nem lehet s bármily mélyen temessék a föld alá, diadalmasan tör elő onnan az igazság. Mikor az egész országban diadal-

A kis kapu.

*Csend volt. A szellő se mozdult talán,
Madár se röpönt akkor délután.
A természet is tán arra figyelt,
Hogy mit teledsz: nemet-e, vagy igent?
Félve sugtad, nem hallhatta senki,
Hogy engem fogsz örökké szeretni.
Beszédünknek mégis volt tanuja:
Házunk barna, kopott kis kapuja.*

*Azóta, hogy küszöbét átlépelem,
Hej, mást érzek, mint azelőtt régen.
Mintha szólna hozzám a féltája:
„Barna legény, szeret egy leányka“.
S én köszöntöm házuk kis kapuját,
Vallomásunk egyetlen tanuját.
Az ácsnak, ki megfaragta fáját,
Áldja Isten a keze munkáját!*

Ács Jenő.

Tűzhelyalapítás.

— A »Bácsmezei Napló« eredeti tárczája. —

— Juani Abo. —

Ott szolgáltak mindketten a lelkész portáján: a legény-ifju mint eseléd a lovagnál volt, a leány meg mint szolgáló a háztartásban volt elfoglalva. Néha összefértek s akkor

kedélyesen beszélgettek egymás közt, különben mindig czivakodtak; azt hitte a gazdájuk, hogy nem tudnak egymás mellett megférni és olyan barátságban vannak, mint kutya meg a macska.

De idővel egészen egymáshoz törődtek. A szénahordáskor és szüretkor, ezekben a vig napokban, egymás szemébe néztek, mosolyogtak s mind jobban s jobban átjárta a lelküket, hogy Isten őket férjnek s feleségnek teremtette. Messze benn a vadonban már ki is választották a helyet, hol kis házukat felépítik, épen egy kis tó szélén. Majd kiirtanak egy jó darab erdőt; ledöntik a hatalmas égerfákat, azután feltörik a földet s lesz szántóföldjük.

A patak két partján pedig pompás legelő kínálkozott. Oh bárosak már építhetnék azt a kis házat. De, Istenem, mikor oly kevés a fizetésük. Hogy szerzik be a lovat, meg a tehenet, aminek meg kell lenni a háznál...

Bizony, így maradt el az esküvő napja. Ám az idő múlása szerelmüket nem tudta meglazítani, még reményeik is napról-napra barátságosabban mosolyogtak rájuk. Szabad óráikban folyton azt számlálgatták, mennyi pénzük van már együtt s mennyit kell még összekuporgatni, hogy a legszükségesebbeket beszerezzék.

Senki sem nézte le arcukról, mily hatalmas vágy dagasztja szívüket-lelküket, hogy csak szabadok legyenek s független az életük. A lelkészlakban meg volt mindenök; gondatlanul éltek, volt tisztességes bérük, ölelmük, ruházatjuk s mégis minden vágyuk oda irányult a vadonba, a tó partjára.

A pap meg az ismerősök le akarták beszélni őket a szándékukról, ahogy a nyár elején elhagyták szolgálatukat.

»Kemény lesz ott künn a tél, a pénzetek elfogy; ugyan ne szaporítsátok a koldusok számát.« Mit sem használt. Őt éven keresztül minden gondolatuk ezen a kedves terven függött, nem lehetett őket elhatározásukban megingatni.

Pünkösöd táján volt az esküvő; jó uruk, az öreg lelkész, fedezte annak minden költségeit s ő maga adta őket össze a lelkészlak nagytermében. Az új házások, a fiatalok bucsut vettek a községtől; a gazdájuk utánuk nézett, amint azok elrepültek a régi fészekből s fejosóválva mormogta magában: »No hát csak hadd próbálják meg, még fiatalok; de azt nem bírom elhinni, hogy azt a nagy rengeteget ez a fiatal pár ki tudja irtani.«

Mi, a paplak fiatalasága, elkísértük régi barátainkat az új otthonba. Verőfényes nyár,

masan ünneplik ez évben Rákóczy emlékét, érezzük a történelmi idők fönséges szárnyalását, érezzük ezeréves historiánk nagy erkölcesinek és igazságainak hódító erejét. Rákóczy szelleme és emléke diadalmasan tör elő a közélet mezején s a mai kor hódolattal hajol meg szent és nagy alakja előtt, mint ahogy Anglia is meghódolt később az előtt a Cromwell előtt, akinek csontjait sirboltjából kiszórta és felakasztotta.

A magyar társadalom nem tudja tovább elviselni, hogy dicső szabadsághősének szent hamvai idegen földben nyugodjanak s ne a mi anyaföldünkben, másrésről a legnagyobb erélyvel követeljük, hogy a Rákóczy harcát hazaárulásnak minősítő szakasz törvénykönyvünkől kitöröltsék.

A magyar nemzet mindig akkor volt a legnagyobb, mikor nem anyagi kérdés, hanem eszményi törekvés: magyarsága és nemzeti mivolta vitte küzdelembe. Ma is ezekért küzd s ezért fordul lelkesedve Rákóczy alakja felé, hogy eltanulja tőle hitét a nemzet jövőjében, hősi áldozatkészségét a nemzet jövőjéért. Rákóczy itt hagyott fényt, pompát, egy milliárdnyi vagyont nemzete szabadságáért: ez felemel; hősi harci ihlettel tölti el lelkeinket, mártír szenvedése a Rodostóba vezető kálvárián: ez aczélozza akaratuskat.

Érezzük, hogy Rákóczy a hazaszeregetnek eszményi alakja, dicsőítése pedig a honszerelem apotheozisa.

Soha ki ne haljon hát lelkeinkből Rákóczy Ferencnek szelleme!

Lukácsy István.

Rákóczy-ünnep.

Fényárban uszik a város. Szabadka hazafias érzelmű lakossága a kuruczok lánglelkű vezérének, a magyar szabadságszeretet leg-

nap volt, künn vigadoztunk a szabadban, de hogy hűvös lett az éj, benn a szobában lejtettük tovább a táncot. Bizony a padló deszkái nem igen illettek s a gyalulatlan gerendák egészen komorrá tették a szoba bel-sejét.

Az erdő szélén az imént kiirtott tisztás még parlagon hevert, de a domb oldalán már zöldülni kezdett a rozsvetés. A fiatal asszonyka a tisztáson tüzet rakott s boldogan fejte meg a tehenet, mely az ő saját tulajdona volt.

Vilmos, a fiatal férj és én ott ültünk nem messze egy terméskövön, egészen elmerültünk gondolatainkban s néztük azt a letűnő nap halvány-piros színében szorgoskodó teremtet.

Vilmos erősen bizott a sikerben.

„Csak az Isten egészséget adjon, meg ne legyen nagyon kemény tél, majd más világ lesz még itt. Igaz, hogy már esténként is hideg van, de majd csinálunk utat a nap-sugárnak, ha ezt a vadont megkoppasztottuk.”

A következő nyáron nem látogattam ki hozzájuk; ahogy azután a következő évben sem voltam náluk, egészen kimentek fejemből. Egyszer azután valaki emlegette őket s akkor megtudtam, hogy szegények adósságba

idealisabb képviselőjének szenteli a mai estét és a holnapi napot, hogy méltó módon adjon kifejezést annak az érzelmenek, a mely magyar nemzet szívében a nagy kuruczfejedelem emlékét örök időkre meg fogja őrizni.

A kivilágítás.

Már 1/6 óra tájban sűrű tömegekben hullámzott a nép a Szt.-István téren és a Kosuth utcán. 6 óra előtt néhány percczel kezdtek felgyújtani az emlékezés lángjait a középületek és magánházak ablakaiban, az üzletek kirakataiban. A látvány mind impozánsabbá vált, míg 1/4-re már a pazar fénytenger teljessé vált. A sűrű zászlók, guirlandok és szalagdiszkek óriási tömege lélekemelő hatással voltak, a mint kibontakoztak a nappallá varázsolt est homályából.

A középületek közül a városháza, a nemzeti kaszinó és a gazdakör helyiségei váltak ki a többiek közül alkalomszerű és fényes kivilágításukkal. A városháza valamennyi ablakában gyertyák égtek, az erkélyen pedig az egész környéket nappali világításba helyező villamos izzó lámpák tömege vette körül a II. R. F. betüket. A nemzeti kaszinó erkélyén a »Pro libertate« fénylő betűi voltak láthatók, alattuk a nagy szabadsághősnek 1703. és 1903. évszámokkal körülvett arcképével. A gazdakörnek nemzetiszínű guirlandokkal dusan diszitett és égő mécesekkel környezett ablakaiban a megvilágított 1703. és 1903. évszámok, a középső ablakban pedig szintén a nagy kuruczfejedelem hü képmása voltak elhelyezve. Az általános örömtűzbe csak a m. kir. törvényház gyászosan sötét épülete vegyített némi komor hangulatot.

A toronyzene.

Hat órákor a tömeg zibongását hirtelen csend váltotta föl s a városháza tornyából lassan szállt elő a régi Magyarország édes bus szava. Megindító dallamokban zokogott fel a zene s a nagy tömeg visszafojtott lélegzettel merengett el a nagy idők emlékére. Kiváló preczizitással adta elő a tűzoltó zenekar az 1508. 1651. 1695. évekből fenmaradt codexekben megőrzött egyházi dallamokat.

Bogisich Mihály vál. püspök esztergomi prelatuskanonok megfajtése és fuvó karra

verték magukat; anyám meg szomoruan hoztette, hogy Anna egészsége bizony rossz-
szul áll.

II.

Több év mult el. Én mint már nagy diák a nyarat odahaza töltöttem szüleim házában. Szórákásom abból állott, hogy puskával vállamon egy vadászkutya társaságában barangoltam be a mezőket.

Egy hűs, októberi napon történt. Az erdőben mentem lassan előre, midőn egy keskeny ösvényre találtam, mely nekem oly ismerősnek tűnt föl. A kutya lassan cammogott előttem. Az eső finom cseppekben kezdett hullani. A kutya egyszerre morogni, majd hevesen ugatni kezdett. Lódobogást hallottam a távolból s nemsokára az ut kanyarulatánál megpillantottam a lovat. Írtózatosszánálmas látvány tárult elém. A ló két oldalán rudat huzott a földön s a rudakon keresztbe egy koporsó volt megerősítve. Vilmos lépdelt a halott után, ügyelve arra, hogy a drága teher a nagy zökkenéseket elkerülje. Kinos szenvedés nézett le sápadt arcáról és fénytelen szeméből.

Csak mikor nevemet mondtam meg neki, ismert rá régi jó barátjára.

— Ki van ebben a koporsóban?

irt összehangosítása alapján a pompás előadás az önkéntes tűzoltó zenekar karmesterének Wáhl Alajosnak érdeme.

Hét órákor megkondukt a városháza hangranga az Ave Mariára.

Utánna a szabadkai Dalegyesület Kersch Mihály karmester vezetése alatt előadta a Boldogasszony Anyánk cz. török hódoltság korából származó éneket. Ez az ének mélyen belemarkolt a szivekbe s tán nem volt magyar szív, melyet ne dobogtatott volna meg a rajongó szeretet az édes magyar haza iránt. Három versszak eléneklése után a mai program befejezést nyert és a közönség emelkedett hangulatban oszlott szét.

A holnapi program.

1. Reggeli 6 órákor az önkéntes tűzoltó zenekar riadója.

2. 8 1/2 órákor gyülekezés a Pest szálloda nagytermében.

3. 9 órákor felvonulás a szt.-Teréz templomban tartandó istentisztelethez.

4. 10 órákor felvonulás a Pest szállodába az ünnepélyre, melynek sorrendje:

a) Hymnus. Énekl. a Szabadkai Dalegyesület.

b) Elnöki megnyitó.

c) Emlékbeszéd. Mondja Mokossay Mátyás

d) Rodostó. Irta Lampérth Géza, szavalja Abrasits Antal polgár. isk. igazgató.

e) Rákóczy-induló. Négyes férfikar Goll Jánostól, énekl. a Szabadkai Dalegyesület.

Este 1/2 8 órákor a városi színházban Pesti Iház Lajos színtársulatának közreműködésével diszeloadás következő műsorral:

1. Kurucz dalok tárogaton.

2. Zászló bontás. (Élőkép).

3. Kurucz dalok négyes férfikar Goll János-tól, énekl. a Szabadkai dalegyesület.

4. Szini előadás.

5. Rákóczi-induló Hubert-től dr. Brenner József és dr. Joó Aurel. zongorakisérete mellett énekl. a szabadkai dalegyesület.

6. Apotheosis (Élőkép).

Országgyűlés.

A mai elnökválasztás eredménye annyira előrelátható volt, hogy a képviselőház ülése ugyyszólván az érdeklődés teljes hiánya mel-

— Szegény kis feleségem, — nyögte sirva Vilmos.

— Meghalt...?

— Bizony, bizony meghalt.

Ahogy részvétteljes szívvel kikérdeztem Vilmost, megtudtam mindkettőjük szomorú sorsát. A kemény telek, adósságok, sok ezernyi gond a nagy család miatt... ezek mind-mind összeesküdtek ellenük. A fiatal asszony megerősítette magát a sok munkában s ez aláasta egészségét. A sok munka volt a halála.

Szegény Vilmos most csak azon aggódott, hogy a gyöngén összetákoltt koporsó legalább a temetőig tartson el épségben. Nagyon rántott a gyöngön mert lova majd föl nem fordította a két rudon nyugvó koporsót. Azután ott az ut szélén a hervadt lombok alatt kis füvet keresett a lova számára.

Bizony szegény ló is osztozott gazdája nyomoruságán, ki valósággal esontvázhoz hasonlított.

Elbucsuztunk; láttam amint tova haladnak; Vilmos egy pillanatra sem vette le szemét arról a szomorú koporsóról, csak nézte azt merően, fájdalommal, míg lassan aztán nem láttam többet.

Én ép az ellenkező irányban tartottam be az erdőbe. Nemsokára egy tóhoz értem, a

lett kezdődött meg fél 11 óra felé, a mikor Dániel Gábor, megjelent az elnöki székben.

ViSSZAVONJÁK az INDEMNITÁST.

Az ülés megnyitása után Lukács László pénzügyminiszter szólal fel. ViSSZAVONTA a már hatályát veszített indemnítási javaslatot a újabb felhatalmazási törvényjavaslatot nyújtott be december 31-ig. A javaslatot kinyomják, kiosztják a tagok között és átteszik a pénzügyi bizottsághoz.

Azután Szóts Pál felolvasta az interpellációs-könyvet. Mindössze egy interpelláció van benne. Ugron Gábor interpellálja meg a miniszterelnököt a külügyministerium magatartásáról a balkáni eseményekkel szemben.

Azután megkezdődött a szavazás az elnökre s az alelnökre.

Az új elnök.

Fél tizenkét órakor hirdette ki Dániel Gábor alelnök a szavazás eredményét. Eszerint 187 szavazólapot adtak le, ebből 27 üres és 158 Perczel Dezsőre esett. Egy-egy szavazat Apponyi Albertre, Gabányi Miklósrá, Thaly Kálmánra, Makkay Zsigmondra és Ballagi Gézára esett.

Alelnöknek Jakabffy színtén 158 szavazattal választották meg.

A szavazás eredményét nagy éljenzéssel vették tudomásul. Ezután az elnök tíz percet felfüggesztette az ülést.

Szünet után Csávossy háznagy bevezette a fekete diszmagyarba öltözött új elnököt.

Perczel Dezső a jobboldal viharos éljenzése közben kezdett beszélni:

— Midőn a tisztelt Ház soha meg nem becsülhető bizalmából elfoglalja az elnöki széket — mondta — a legellentétesebb érzelmelek hatják át. Elfogódottá teszi az, hogy olyan kitűnő, fényes tehetségű előd után, mint Apponyi Albert (perczezig tartó éljenzés, nagy zaj) kell diszes állása nehéz kötelességeit végezni. Lerójjá írta a tisztelet adóját.

— Megint új adó! — kiáltja közbe nagy derűtség közt Rákosi Viktor.

— Elnöki eljárásának sarkkövei a házsabályok lesznek. Elnöki ténykedésével részre-

mely mellett egy kis csatorna volt készülőben; az ut innen a kis ház elé vitt; a sövény mögött sovány téhen keservesen bőgött, az udvaron beteg kis malacz kuporgott. A kapu nyitva maradt. Ott állt az udvar közepén az üres ágy, melyből az elhunytnak ágyneműi a sövényen voltak kiterítve. A padlós gerendák végei még most is faragatlanul állottak ki az eresz alól s a kormos táblájú ablakon hervadó virágtő állott nyirfaháncsból összetakolt kis kosárban.

Vilmosnak sikerült a vadonnak egy részét kiirtani. Hatalmas erővel döntögette ki a nyirfatörzseket és nyesegette ki az égerbokrokat, úgy, hogy a lecsapolt területtel néhány holdnyi tisztást nyert az erdő szőlén, de ennek a szőlén áttörhetetlen fal gyanánt óriási fenyők meredtek az ég felé; itt akadt meg Vilmos munkája. Merengve tünődtem az elmúlt napok emlékein, míg a szél erősen sivitva rontott neki az erdőnek, mintha egy fájdalmas melódiát zengne el fülem közelében logó puskacsó szájában.

Az új tűzhely éltető angyala befejezte a küldetését s az árván maradt fiatal férjnek lelohadt az ereje, nem volt kedve tovább is művét folytatni. Ugy megöregedett s szemének tűzes fénye egészen kialudt; azok a szép remények, melyeket az esküvő boldog nap-

hajlatlanság, pártatlanság, elfogulatlanság vezet. Ez az ő programja. De sikere csak egy lehet, ha a Ház minden oldala támogatja.

Ezután leül s megrázza a esengetyút az új elnök.

Most Tallián Béla lemondása folytán az új alispánválasztásra kerül a sor.

Perczyi derűtség támadt:

— Az első botlás!

Az új elnök maga is nevetett:

— Illetőleg az új alelnök választására, — mondta. Háromnegyed tizenkét órakor kezdődött meg a szavazás, amely ismét eltart legalább félóra hosszat.

A magyarság apostolai.

Az utóbbi évtizedek alatt óriási fejlődött Magyarország. A civilizáció rohamosan, lehet mondani, száguldva haladt előre, egyre hódítva, egyre terjeszkedve, mindenfelé kitűnő talajra bukkanván. Gyors átalakuláson ment keresztül ez a sokat hányódott, sanyargatott ország, s megannyi buja-baja, örökös civakodása, tülekedése, háberuskodása mellett ideje volt műveltséget magába fogadni, dédelgetni és megbecsülni.

Minden irányban haladunk, emelkedtünk, akár az ipart, és irodalmat tekintjük, sőt még — ez külön rubrikába tartozik — nyelvben is fejlődtünk. A magyar nyelv a mi erős várunk, a mi vasszilárd bástyánk, ami védő sáncunk mind nagyobb arányokban hódított, mind nagyobb méretekben terjeszkedett. És nekünk, magyaroknak ennek kellett leginkább örülnünk, ennek hogy Magyarországon mind többen és többen beszélnek a magyar nyelvet.

Mindazonáltal még azon a ponton állunk, hogy sok helyütt — a kereskedelemben általában — de főleg a nemzetiséglakta vidékeken erős küzdelmeket, elkeseredett tusákat kell folytatnia nyelvünknek, hogy valamennyire tért hódítsunk.

A tanítószáz (tanítónő, óvónő) az a hatalmas segítőtárs, a ki az idegenajku vidékekre átplántálni tudná a mi zengzetes nyelvünket. A tanítók kezében van az a nagyértékű rugó melynek segítségével a magyar nyelvet be-

lán fakadtak szívökben, mind-mind tova tüntek. Helyét most majd más foglalja el.

Annak talán nagyobb lesz a szerepe, hiszen a kezdet nehézsége el van hintve, a vadon jó része ki van irtva.

Kész hajlékba hurcolkodhatik s oly földbe veti a magot, melyet elődje már fölázantott.

A kis házikóból hatalmas porta növekedik s idővel tán viruló faluvá fejlődik. Azokra, kik istenadta tőkájukat: ifju erejüket, boldogságukat, mindenüket befektették ebbe a földbe, — már senki sem gondol; hiszen csak egy igénytelen béres, meg szolgálólány voltak azok.

Pedig hát ép ilyenek verőjtéke változtatta át Finnország vadonjait viruló földekké.

Ha mindketten a lelkeszlakban maradtak volna, amaz mint kocsis, emez mint szolgáló, igaz, kevesebb gondal éltek volna; de akkor a vadonnal s a kezdet nehézségeivel, ki tudja, mikor küzdött volna meg más valaki.

Valahányszor a rozs virágzásnak indul s a buza kalászatok hajt, ne feledkezzünk meg azokról, kik a kezdet nehézségeinek áldozatul estek.

Emléket nem állithatunk sirjaikon, mert számuk ezrekre megy, s neveiket sem ismerjük.

Fordította: Aozél Gyula.

het oltani a zsenge gyermekbe, olyannyira hogy mire felcseperednek, akarva-nemakarva is magyarul beszélnek, magyarokká lesznek, magyarul éreznek és magyarul gondolkodnak.

Tisztán a tanítószáz hazafias érzületétől, nagy honszeretetétől függ, hogy minő eredményeket tud elérni olyan gyermekek között, kiknek idegen nyelv cseng a fülükbe, kiknek szüleik nem magyar nyelven beszélnek, kiket idegen szellemben akarnak nevelni.

Figyelemreméltó és követésre érdemes példa Pestvármegye törvényhatóságának hazafias cselekedete, midőn nagyobb összeget szavaz meg ama tanítók jutalmazására, a kik idegen anyanyelvű községekben a magyar nyelv tanításban a legszebb eredményt érték el. — Mintegy tizenegyet tanító (tanítónő, óvónő) kapott egyenkint 100 korona jutalmat a magyar nyelv körül szerzett érdemeikért.

Valamennyi vármegye törvényhatóságának fölbuzdulni kellene ezen üdvös, szép és nemes példán, ezzel lényegesen előmozdítatnák a magyarosodás ügye, vállvetve törekednének tanítóink (kikben amugy is megvan a hazafias érzület és fajszeretet) a magyar nyelvet mindjobban terjesztetni, nagyobb kedvvel, fokozatosabb buzgalommal látnának hozzá a legszebb munkához, türelemmel, kitartással, lelkesedéssel oktatnának, tanítanának.

Tanítóinkra ráfér egy külön támogatás is, de még jól esnek egyikőjüknek-másikájuknak, ha önzetlen, hazafias munkálkodásukat figyelemmel kísérik, elismernék, méltányolni tudnak és némi-nemű segélyben, jutalomban részesítenék.

Valóban nem volna nagy áldozat az egyes törvényhatóságok részéről, ha bizonyos összeget a magyarság apostolainak megszavaznának, kik túlaradó örömmel, hamisítatlan kedvvel és kitartó hívvel fáradoznának, buzgólkodnának a magyar nyelv terjesztésén.

Baja város novemberi közgyűlése.

Bajai levelezőnk írja: Még pár nappal ezelőtt úgy beszéltek, hogy — elegendő napirend híján — novemberben nem tart közgyűlést a bajai törvényhatósági bizottság, mikor a városi ellenzéknek egy váratlan leplezése hirtelen egész más fordulatot adott a dolognak.

Kipattantották ugyanis, hogy Szeged, Pozsony és Kolozsvar hazafias átiratai a nemzeti követelmények tárgyában még jóval az októberi közgyűlés előtt érkezett be a polgármesteri hivatalhoz és még polgármester, nem tűzte ki azokat az októberi közgyűlésre, tartva, hogy a nálánál jóval hazafiasabb közgyűlés azokat magávé teszi.

Most, hogy az ellenzék nyomára jött ennek a kárhözhatandó machinációnak, hirtelen kifizette a polgármester az összes eddig érkezett hazafias átiratokat.

A közgyűlés részletes programja egyébként a következő:

1. Az igazoló választmány jelentése a legtöbb adót fizető bizottsági tagoknak az 1904. évre kiigazított névjegyzékéről.

2. Mocsáry Károly műépítésznek a kórház művezetőségéről történt lemondása és ezzel kapcsolatosan a városi tanácsnak előterjesztése a további művezetői teendőik biztosítása tárgyában.

3. Szatmár-Németi és Pozsony sz. kir. városok közönségének átirata a harmadik évöket kiszolgált katonák visszatartása ellen az országgyűlés képviselőházához intézett feliratuknak pártolása iránt.

4. Szeged és Kolozsvár sz. kir. városok közönségének átirata a magyar nemzeti követelmények megvalósítása érdekében az országgyűlés képviselőházához intézett feliratuknak pártolása iránt.

5. Heves vármegye közönségének átirata a nemzet alkotmányának megoltalmazása tárgyában az országgyűlés képviselőházához intézett feliratának pártolása iránt.

Baja város közönsége ilyenformán kizárólag az ellenzők éberségének köszönheti, hogy a mostani válságos időben nemzeti követelések tárgyában egyáltalán nyilatkozhatik és a hatóságnak örök szégyene lett volna, ha sikerült volna ez a füstbe ment eltusolási törekvés.

Földmivelők takarékpénztára.

F. hó 5-én tartotta a »Földmivelők takarékpénztára« című bunyevác bank alakuló közgyűlést.

Nem firtatjuk most e pénztárat nemzeti mi voltát, nem keressük, mi szükség van a nemzeti kérdéseket a pénzügyi tere átvinni, különösen Szabadkán, ahol e tere ez még ismeretlen volt.

Azt sem kutatjuk, hogy Szudárovics Vranje, Benec és az ő köpenyök alá bujt urak, hol szerezték finansztudományukat, amely őket képessé, hivatottá teszi egy hangzatos című pénztárat vezetésére, nem kutatjuk azt, mert sehol a világon nem alkalmazzák oly nagy mérvben, azt a közmondást: »akinek az Isten hivatalt ad, ad hozzá észt is.«

Szóvá kell azonban tennünk azt, hogy Szudárovics Vranje és társai urakat az önzetlenség vezérli-e ezen alapításnál, vagy csak haszonlesés.

Első kérdés az: van-e szükség a takarékosági hajlam és a hiteligenyek minden formáját kielégítő 9 szabadkai pénztárat mellett egy 10-ikre? második kérdés az: a hiteligenyek mely részét és milyen módon szándékoznak kielégíteni; e két kérdés dönti el, vajjon az alapítók szándéka önzetlen-e vagy hasonlesés.

Az első kérdésre azt felelhetjük, hogy a hiteligenyek kielégítése körül még találhatunk oly gazdasági ágakat melyek hiteligenyei még mindig kielégítésre szorulnak, ilyen az ipar és kereskedelem, mely hitelt alig élvez, — ezzel szemben azonban a földmivelőknek hiteligenyük kielégítése kívül panaszra okuk éppen nincs.

A földmivelők hiteligenyeit a helybeli és budapesti pénztáratok olcsó kamatláb mellett első helyű hosszú lejáratú kölcsönnel, második és harmadik helyű kölcsönnel szintén elég olcsón, csaknem az ingatlan teljes értékéig elégíthetik ki.

E tekintetben tehát a tisztelt alapítók alapítására szükség nincs, — nézzük tehát a második kérdést.

E kérdésnél azonban vessünk egy rövid visszapillantást az alapításra.

Kezdetben az alakulni készülő pénztárat 200,000 korona részvénytőkével szándékolták alapítani, miután azonban, dacára a részvények alacsony névértékének a 2000 drb. részvény aláírása eredményre nem vezetett, az önzetlen alapítók áthatva alapításuk kiváló horderejétől, elhatározták, hogy 1000 drb. részvénytől vagyis 100,000 korona részvénytőkével alapítják meg az intézetet.

Itt ismét nem kutatjuk helyes eljárás-e az, hogy nem kérdezik meg valamenynyi aláírókat, hogy a változott körülmények folytán

fentartják-e aláírásukat, azt sem kutatjuk, hogy mennyiben egyeztethető össze ezen lépésük a keresk. törvény szellemével, csupán azt tesszük bírálat tárgyává, hogy van-e létjogosultsága egy 100,000 korona részvénytőkével bíró pénztáratnak Szabadkán.

Erre csak azzal felelhetünk, hogy nincs, — hiszen 200,000 korona is csak minimális tőke, amelylyel az osztrák magyar bankot leszámítva, a helybeli 8 pénztárat szemben is a sikerre való legkevesebb kilátás mellett vehetné fel a versenyt, annál inkább mert éppen a gazdák és földmivelők hiteligenyeinek kielégítése körül már ma is oly nagy a verseny, — mit akarnak hát a tisztelt alapítók 100,000 korona részvénytőkével elérni? azt hiszik talán a zágrábi pénztáratok, vagy živnostanskó fogják hitellel támogatni? — tévednek, először, mert Zágrábban csak egy-két olyan erősebb pénztárat van, amely némileg megfelelő olcsó kamatu hitelt nyújthatna, de ily csekély biztositókkal szemben ez is begombolkozik, amint begombolkoznak a budapesti pénztáratok is, bár ezek is azt tartják a pénzre, hogy »non olet«. Szó sincs róla, kapnak önk hitelt, ha az egész igazgatóság — feltéve hogy jelentékeny vagyont képvisel, a hitellelt összegért egyetemleges vagyoni szavatosságot vállal, de vajjon ily feltétel mellett nem ugrik-e szét majd az igazgatóság vagyonosabb része?

Ily módon szert tesznek önk legfeljebb 2—300 ezer korona hitelre a tegyük fel, hogy 2—3 év múlva sikerül önöknek ugyanannyi betétre szert tenni, ez esetben rendelkezik intézetük 6—700,000 korona forgótőkével, hát ezzel akarják önk tisztelt alapítók a gazdaközönség — vagy mint czégük szól a földmivelők hiteligenyét állítólag olcsón kielégíteni Szabadkán? És remélik önk hogy az önk gondozására bizott pénzt kellő biztonság mellett elhelyezhetik?

Ha azt a kérdést, hogy az alapítók önzetlenül jártak-e el vagy haszonlesésből — el akarják dönteni, azt a kérdést kell felvetnünk, hogy az alapítók vettek-e iront kezükbe. Ha a plajbászt mellőzik, felületességgel igen, de rosszhiszeműséggel vádolni őket nem lehet, de ha azok egyszer is folyamodtak az ironhoz, és ennek dacára is megalapítják 100 ezer koronával az intézetüket, — ez esetben eljárásuk nem más, mint saját egyéni ozéljuk előérésére a hozzá nem értő közönséget oly alapításba bele vinni, amelyből hasznuk egyedül csak nekik lesz.

s—s.

H I R E K.

Szabadka, november 7.

— **Főispáni kinevezés.** Schmausz Endre főispán törvényadta jogánál fogva Vukov Ferencz, helybeli lakos, végzett joghallgatót közigazgatási gyakornokká nevezte ki és a rendőrséghez osztotta be. Az új közigazgatási gyakornok a mai tanácsülés kezdete előtt tette le a hivatalos esküt.

— **Teleporvosok.** Az állami gyermekmenhely szabadkai telepén a teleporvosi teendők végzésével a nagym. belügyminiszterium Dr. Havas Dezső és ifj. Dr. Milkó Izidor orvosokat bizta meg.

— **A pénzügyigazgató Szabadkán.** Popp György kir. pénzügyigazgató átiratilag értesítette a város tanácsát, hogy e hó 9., 10. és 11-én városunkban fog tartózkodni, hogy lapunkban már említett elhatározásához ké-

pest a panasz felvételeket és hivatali utbagazításokat az adóügyekben személyesen eszközölje.

— **A kórházi bizottság ülése.** A kórházi bizottság ma délután tartotta ülését dr. Biró Károly polgármester elnöklete alatt. Az ülés egyetlen tárgya a kórházi orvosok és a segéd személyzet fizetése emelésének megvitatása volt. Múltányos és előrelátható volt a bizottság határozata, amely szerint a kórházi igazgató főorvos eddigi 1800 koronafizetését 3200 koronára az osztályorvoskét 1400 koronáról 2400 koronára a gondnokét a természetbeni lakás, fűtés és világítás mellett 2200 koronára, — az ellenőrt pedig 2000 koronára emelték. Minthogy a közkórház 1903. évi költségvetése már kész és a bizottság a fizetése emelést, már jövő évi január 1-ével életbe léptetni akarja, megbizta a gondnokot a fizetése emelésre vonatkozó pótköltségvetés elkészítésével, a melyet azután jóváhagyás végett a közgyűlés elé terjesztenek.

— **Buonsujárás a Kossuth-szoborhoz.** Megirtuk, hogy a zentai iparosok is elzárandokolnak a szegedi Kossuth-szoborhoz, hogy a megsértett érczalaknál adózzanak a hazafiui kegyeletnek. A zarándoklat rendezősége nevében Steiger Lajos ipartestületi elnök és Biró János jegyző ma újabb értesítést küldtek a szegedi tanácsához, amely szerint a zentai iparosok az ó-beosei iparosság küldöttségével együtt vasárnap reggel utaznak el Zentáról s délelőtt 11 órakor járulnak a szobor elé. Az iparosok gyönyörű ezüstkoszorút helyeznek el az érczalak talapzatát borító babérrdőben.

— **Meghívó.** A szabadkai községi főgymnáziumi szegény tanulókat segélyző egyesület évi rendes közgyűlést f. 6. nov. 15-én (vasárnap) d. e. 10 órakor a főgymnázium tanácskozó termében (földszint, jobbra) tartja melyre az egyesület alapító, rendes és pártoló tagjait meghívja. Szabadkán, 1903. nov. 6. Pertich Mihály egyesületi elnök.

— **Állami subvenzió a szinligazgatónak.** Mint minden évben, úgy az idén a m. kir. belügyminiszterium Pesti Ihsz Lajosnak, mint a szabadkai szinikerület igazgatójának 1000 korona subvencziót utalványozott ki. A miniszteri leirat, amelyben a subvenczió összegének kiutalását tudatja, most érkezett le a város tanácsához.

— **Az Erzsébet-utoza osztorozása.** Morvai (Novák) G. és társai Erzsébet-utozai lakosok osztorozás iránti kérelme tudvalevőleg úgy nyert elintéztést, hogy a munkálatok költségei csak a jövő évi költségelirányzatba fognak felvételni. Morvai most azt az ajánlatot tette a tanácsnak, hogy az összes munkálatokat saját költségén végezteti, a mely költségek neki a jövő évben fognak visszatéríteni. A tanács az ajánlatot elfogadta és egyben felhívja az ajánlattevőt, hogy az Erzsébet utczának a Kállay utczától a vasutig terjedő részének kikövezésére is terjessen be ajánlatot.

— **A kecskeméti Kossuth-szobor.** Kecskemétről jelentik: Kecskemét város tudvalevőleg éppen az nap bizta meg Fadrusz Jánost Kossuth-szobra elkészítésével, amikor a nagy művész meghalt. A város most Telts Ede szobrászt bizta meg a munkával. A szobor 50,000 koronába kerül és 1904. szeptember 19-én leplezik le.

— **Az I. és II. kerületi orvos ifj. dr. Milkó Izidor lakása** elé tanácsai határozat folytán egy egész éjjel égő gázlámpa fog felállítani, a melyen vörös kereszt lesz látható

a hatósági orvosi segélyt keresők utbaigazítására.

— **Alakuló gyűlés.** A zombori függetlenségi párt f. hó 8-án d. e 11 órakor tartja alakuló nagygyűlését a Vadászkiút nagytermében. Az ülésen az országgyűlési függetlenségi párt képviselőiben részt vesznek: Babó Mihály, Kelemen Béla, Lengyel Zoltán, Lovász Márton, Mukits Simon, Papp Elek, Pozsgay Miklós és Reich Aladai orsz. gyűlési képviselők. A képviselők tiszteletére 1 órakor társasbéd lesz a Vadászkiút nagytermében.

— **Az új honvédkarmester** A szegedi második honvédkerület új karmestere, Fichtner Jenő, ma foglalta el állását. Az új karmester, aki még egészen fiatal ember, Kerner Jenő helyét tölti be.

— **Iskolai és óvodai felszerelések.** Az elemi iskolai és óvoda felszerelések szállítására megtartott árlejtés eredményét ma referálta Bölits József dr. kultusztanácsnok. Az elemi iskolák asztalos munkálatait Sefcsics Lajos asztalos kapta meg 7132 korona 95 filléért, a könyvtárú szücskeletet szállítását Krécsi Nándor könyvkereskedő, az óvoda felszerelések munkálatait Sipos Károly asztalos, az ablak függönyök szállítását Ertl Ferencz kárpitos, az értelemfejlesztő eszközök szállítását Heumann Mór papirkereskedő és az óvodai játékszerek szállítását Heumann Mór és Tenner B.

— **Új és megszűnt iparengedélyek.** A rendőrkapitányságnál mint elsőfokú iparhatóságúál a következő ipari változások lettek bejelentve: Suchan Miklós Kossuth-utóza VIII. kör sérvkötő és keztyűkészítő. Neuhausz Jakab II. kör. 447. sz. vándor iparu baromfikereskedő. Ifj. Kolter József I. kör Tompa utca 279. sz. szücs ipar. Szatmáry Antalné szül. Pintér Mari V kör. 1034. vándorszerű baromfikereskedés. Sörös Pál III. kör 105. számú cipész ipar. Zeisler Jakab gyümölcskereskedő. Morgenstern Manóné szatós V. 826. Rubicsek Henrik mészáros és hentes Tompa 126. Ispánovics Márk és Csipkalla Jánosné ruhafestő és tisztító I. kör 83. és Karity Dezső Zombori-ut 2. mosó- és vasaló intézet.

— **Új telefon a városházán.** A városi tanács mai ülésében a gazdasági ügyosztály vezetőjének kérelmére elhatározta, hogy az ügyosztály helyiségében telefont állíttat föl.

— **Névmagyarosítások.** Kiskoru Klein Szerén német palánkai illetőségű moholi lakos »Kör«-ra és kk. Dorosárcsevics Antal és Pál b.-kulai illetőségű ugyanottani lakosok »Dévai«-ra változtatták vezeték neveiket.

— **Osódmegszüntetés.** A szabadkai kir. törvényszék, mint csódbíróság közhírró teszi, hogy a Neustadt Mór bajai lakos, üvegkereskedő ellen 1902. év. augusztus 14-én megnyitott csódot megszüntette.

— **Szókevény önkéntes.** A b.-topolya szolgabírósa értesítette rendőrségünket hogy Ábrahán Dávid 70-ik gyalerezdrebeli önkéntes közlegény Budapestről az ezredétől megszökött. A szókevény katoná szeghegyi illetőségű.

— **A kinek kevés egy asszony.** Csernai János b.-topolyai szabósegédet a ki ketős házasság büntettének gyanuja alatt áll, a b.-topolyai szolgabírósa keresteti és erről a szabadkai rendőrséget is értesítette.

— **Letartóztatott sütősegéd.** Kuchta Béla murány-szidihavai illetőségű sütősegéd Kolozsvárott súlyos testi sértés büntettét követte el s már hosszabb idő óta bolyong, hogy az igazságszolgáltatást kikerülje. A kolozsvá-

ri büntető bíróság által kiadott köröző levél alapján ma itt Szabadkán a rendőrség letartóztatta és az illetékes büntető hatóságához fogja küldeni.

— **Veszedelemes rokon.** Horváth Mártonné helybeli lakosnó panaszt tett a rendőrségnél, hogy az éjjel egyik rokona nála volt és mire ő felébredt már nemcsak a rokona tűnt el, hanem az ezüst óra és láncz, továbbá két kabát és egy kalap is a melyeket jónak látott a vendégrokon »emlékül« magával vinni.

— **Felhívjuk olvasóink figyelmét** Gaedicke A. Budapest ismert és legnagyobb szerencsegyűjtődjének mai hirdetésére.

— E cég szerencséje máris közmondássossá vált, úgy hogy mindenki csak a szerencsés Gaedickénél akar vásárolni. Nem mulik el tényleg huzás a nélkül, hogy e cég egy vagy több főnyereményt fel nem tudna mutatni.

— **Anyakönyvi hírek. M e g h a l t a k :** Béla Mihály 10 hét, Slezák Jenő 11 év, Vujkovic Lámics Margit 5 hó, Viczei Márton 38 év, Vidics Teréz 2 hó, Porder Dániel 18 hó. — Szül. 10, 6 fi, 4 leány. — Eljegyzés: Bubori Imre Govorkovics Máriát, Bacslia Jakab Pavlity Olivát, Dorozsmai Mátyás Rudinszki Juliát, Szabó János Bundics Anna. — Házasságok: Francziskovits József Budincs Anna Pércics Márk Krizsanov Katalinnal, Boros András Somoskőri Juliával, Rencsár István Barna Magdolnával, Rozsimberszki Sándor Bezeg Katalin, Polyakovics Boltó Csajkás Viktória, Hoffman Károly Miksics Teréz, Csóvics Simon Kákonyi Mária, Brégelyi Tamás Szabó Teréz, Vukov Sándor Sárosvics Krisztina.

— **Felhívás.** A szabadkai ipartestület tagjai tisztelettel felhivatnak, hogy a Rákóczy-ünnepélyen testületileg leendő részvétel végett folyó évi november hó 8-án (vasárnap) délelőtti 8 órakor a testület helyiségében megjelenni sziveskedjenek. Továbbá felhivatnak, hogy az 1905. évben rendezendő megyei ipar- és mezőgazdasági kiállításra vonatkozó memorandumot a most jelzett napon a testületi irodában minél többen aláírni sziveskedjenek. Szabadkán, 1903. évi november 5-én. — Az elnökség.

— **Osztálysorsjegyek.** iránt érdeklődőket különösen figyelmeztetjük a Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaság mai hirdetésére.

A tanítók helyettesítési díjairól.

Minthogy a »Bácsmegeyi Napló« 120. számában a tanítók s tanárok helyetteseinek díjairól szó esett, szükségesnek látjuk e tárgyat helyesebb tájékozásul megvilágítani. Azonban csak a tanítók helyettesítéséről szólunk mert ez fordul elő tömegesebben és mert a »Bácsmegeyi Napló« cikke is erre látszik nagyobb súlyt fektetni, mivel az iskolaszék működéséről s ennek a városi tanácshoz való viszonyáról is szól.

Hogy sok a helyettes, annak oka részben a városunk népoktatásával foglalkozó egyének nagyszáma, részben, hogy a tanítás nem olyan kényelmes munka mint pl. valamely irodai munka, hol a tisztviselő tiszta levegőjű szobában kényelmesen foglalkozik. hanem a tanító 60—80, sőt olykor ennél is több gyermekkel foglalkozván, tüdeje s ideg rendszere ugyancsak igénybe van véve. Egyik másik hivatalban a gyengélkedő állapotú egyén is teljesíthet szolgálatot, tanítani azonban így nem igen lehet, mert a ki nem jól

érzi magát, az nem tarthat jó fegyelmet, az nem taníthat teljes tüdővel és türelemmel, figyelme sem lehet kellő erejű, s a mi fő, az iskola nagyon alkalmas arra, hogy a kisebb bajokat nagygyá növelje.

Iskolaszékünkhez mint iskolai hatósághoz tartozik a néptanító testület 101 taggal, a két polg. iskola tanító testülete ez idő szerint 11 önálló tanerővel, van ezeken kívül 10 önálló hitoktató. Ha ennyi ember közt állandóan akad beteg, ezen nem csodálkozhatni. De ez az egyedüli körülmény, mely a város házi pénztárát kiadással terheli,

Mint érdekes fonákságát említi a »Bácsmegeyi Napló« cikke azt, hogy az iskolaszék szabadságot s a tanács utalványozza a helyettesi díjakat. Ez nem fonákság, ez a dolog természetes rendje. Az iskolaszék népoktatási hatóság s mint ilyen a népoktatási törvények végrehajtása tárgyában 44246/902 sz. alatt kibocsájtott kultusz miniszteri utasítás 102. §-a értelmében szabadságot s a beteg tanítót és a helyettesítés a közs. elemi iskolai pénztár terhére történik. Mivel azonban a szabadkai iskolaszék külön iskolai vagyont nem kezel s a kiadásokat a törvény és miniszteri rendeletek értelmében a városi pénztár fedezi, tehát utalványozás végett az iskolaszék csak is a tanácshoz fordulhat. Ugyanezen §. szerint a beteg tanítónak igénye van arra, hogy az iskolaszék őt szabályszerű tiszti orvosi bizonyítvány alapján az iskolában való tanítás alól fölmentse.

Ettől az igényétől tehát a tanítót megfosztani nem lehet.

Tudunkkal jelenleg igen sok helyettesítési díj utalványozása van folyamatban és ez sokképen megbeszélés tárgyát képezi. De nézzünk a dolognak jobban szemébe lássuk, mi az a sok.

A polg. fiu isk. rajztanítást helyettesi minőségben öten látják el. Egész évre jár nekik 1440 k. fizetés. Csakhogy e helyettesítési díj befoglaltatik a város költségvetésében, mert ezen iskolához egy rajztanítói állás van szervezve, de oly csekély fizetéssel, hogy ezen állásra szabályszerűen képesített tanerőt nem kaphatni, a helyettesek tehát olcsó pénzért dolgoznak, mert, hogy rendes tanerő pályázzon, 400 k.-val magasabb fizetéssel kellene ez állást szervezni. Ezen helyettesítési díj tehát csak az illető tanítókra nézve az, de a város pénztárát nem ilyen czímen terheli.

A közgyűlés szervezett öt tanyai tanítói állást, erről értesíté az iskolaszéket, az erre való kiadás tehát költségvetésbe van véve. A határozat jóváhagyása a miniszteriumtól még nem érkezett le, de minden órán várható s akkor pályázat útján rendes tanerők fognak oda beállíttatni, hol most kisegítő tanerők »helyettesítési« czimü díjért működnek. Ez havi 60 korona, míg a rendes tanyai tanító fizetése egyéb illetményeken kívül havi 75 korona. Ime ismét egy tétel, a melynek az iskolaszék helyettesítési czímet adott, de a mely a házi pénztárra nézve nem az s mig ez állások szabályszerűleg be nem töltetnek, addig ez tulajdonképen a város pénztárára nézve megtakarítás.

Leköszönt egy tanyai tanító. állása betöltetett kisegítő helyettesel, ki 60 kor. díjat huz. Ez állapot tart 3—4 hónapig, mig az állás szabályszerűen betöltetik, mi a város pénztárára nézve havi 15 k. megtakarítást jelent.

Az Szt.-György téri iskolánál szerveztetett egy tanítónői állás. A választást az iskolaszék f. ó. szept. hó 13-án ejti meg; de a

megválasztott állását a formoságok miatt csak nov. 1-én foglalta el s helyén addig helyettes működött havi 40 koronáért. A rendes tanító fizetése havi 103 k., tehát két hónap alatt a város pénztára megtakarított 126 k-t. Az ilyenek enyhítik a városi pénztár azon terheit, melyeket a beteg tanítók helyettesítéseért fizet. Epen a jelenleg folyamatban levő helyettesítési díjak utalványozásából mutathatnánk ki még több ezekhez hasonló esetet, de nem czélunk a részletes közlés, csak annyit említettünk, a mennyit elégnék tartunk a tárgy helyes megvilágítására.

Azután mi a helyettesítési díj? Városunk szerencsés körülményeinél fogva havi 40 K. bent a városban.

Ennyit napszámos is megkereshet s nem kell tisztességes ruhában járnia, sőt ha szegény, sz. Antal kenyereiben is részesül, a miért 40 K. fizetéssel bíró tanító nem megy el. Hogy hasonlatunk nem éppen tulzott, mutatja azon eset, hogy mostanában városi iskolában alkalmazott helyettes tanítónő azt kérte, hogy alkalmazzák tanyára, mert 40 K.-ból nem élhet meg, a tanyán van 60 K. fizetése és lakása. Persze olyan fiatal tanítók s tanítónőknek, kik szüleiknél élnek elég 40 K. is mellékes jövedelemnek ruhára, de a kinek abból kell megélni, az bizony nyomorog.

Kár tehát a dolgot olyképp szítani, hogy abból akár a tanítósággal akár az iskolaszékek szemben ellenszenv keletkezzék mert ezt egyik sem érdemli meg. Nem lehet elképzelni, hogy valaki egészséges állapottal beteget jelent s erre tiszti orvosi bizonyítványt kap — csak azért hogy ne tanítson. Ha ilyen csakugyan fordulna elő, az iskolaszékek módjában van a megtorlás,

R.

Pánik a bajai színházban.

Könnyen végzetessé válható színházi pánik volt tegnapelőtt este a bajai színházban. A szerencsétlenül épített színházi teremben könnyen a legnagyobb szerencsétlenség történt volna ha Csizsér Kálmán színész nyugalomra nem inti a közönséget. Az izgalmas esetről a következőket jelentik:

Pesti Ibász Lajos szabadkai színtársulata tegnapelőtt tartotta az utolsóelőtti előadását Baján, amikor is az Éjjeli menedékhely került színre. A színháznak úgy földszintje, mint a karzatja oly zsufolásig megtelt, hogy megmozdulni is alig lehetett. A nagyedik felvonás közepe táján a karzaton elkiáltotta magát valaki, hogy tűz van! Erre a kiáltásra rettenetes zür-zavar támadt. Az emberek hanyatthomlok rohantak az egyetlen kijárat felé. Egymást lökdösve, egymáson keresztül ugrálva.

A színészek azonban nem veszítették el a fejüket, hanem a színpad szélére állva, erős csengetéssel figyelmeztették a közönséget, hogy van valami mondani valójuk. A megriadt, zúgó, zajongó tömeg elcsendesült és megállt, amikor Csizsér Kálmán jelentette, hogy a színházban nincsen baj, hanem a plébánia mellett ég egy ház. Tényleg egy kis ház égett a színházzal átellenes Berényi-utcában. A közönség most már nyugodtan ment ki a teremből, Az előadást folytatni nem lehetett.

Ez az eset végleg megpeesételte azt, hogy a bajai színház egyetlen terme a legveszedelmesebb tűzfészek. A körülbelül 28 méter hosszú, 8 méter széles termet karzat futja körül, amelyre ráfér vagy 400 ember. Ennek

a karzatnak 1 méter széles kijárata és egy keskeny, régi rossz lépcsője vezet a keskeny emeleti folyosóra. Erre a folyosóra a terem földszintjéről is egy keskeny, ajtó vezet. A folyosón tegnapelőtt legalább 700 ember torlódott össze. És erről a folyosóról az udvarra egy 150 centiméter széles lépcső vezet. Hogy tegnapelőtt este itt néhány legázolt lábbon és kisebb zuzódáson kívül nem történt semmi baj, az a csodával határos.

Érdekes megjegyezni, hogy abban az óriási zürzavarban legeléször is a rendőrség vesztette el a fejét. Scheibner főkapitány a saját családjával volt elfoglalva, teljesen megfélekedezett arról, hogy ő mint főkapitány hivatalból van a színházban.

Törvénykezés.

Büntető ítélőszék.

A szabadkai büntető törvényszéknél a jövő hétre a következő ügyek lettek főtárgyalásra kitűzve:

November 8-án. Kovács Erzsébet Dóra és tsai—közokirathamisítás. Molnár Ferencz János és t.—okirathamisítás. Udvardi István—gondl. okozott s. testi sértés.

November 10-én. Vujevics Ferencz—gondl. okozott emberölés. Kocsis György—közokirathamisítás. Siskovics József—erőszakos nemi közönség. Bárdos Sándor és tsai—hatóság elleni erőszak. Kovács István—gyermek kitétel.

November 11-én. Pataki Gergely és t.—súlyos testi sértés. Tardik János—lopás. Bakó István—hatóság elleni erőszak. Lengyel István—lopás. Lengyel István—lopás. Szathmári Lajos—lopás.

November 12-én. Kolpak Tivadar—távirtda rongálás. Kovács Bugyi Mihály—lopás. Kovács Róza—lopás. Szabó György Péter—gondl. okozott s. testi sértés. Kőszegi János—gondl. okozott s. testi sértés.

November 13-án. Tapodi Máté Anna és tsai—lopás. Milánkovits Dániel—hatóság elleni erőszak. Krizsák József—hatóság elleni erőszak.

Sikkasztások, csalások és okirathamisítások. Egy héttel ezelőtt részletesen irtunk Osztragonác József szabadkai volt városi irtók bűnügyéről, melylyel a királyi ítélőtábla is foglalkozott múlt hó 29-én. Megirtuk, hogy az irtók ur melyen szőlőhámoskodást vitt véghez, Sikkasztott, csalt, okiratkat hamisított, amiért a szabadkai törvényszék 6 hónapi börtönbüntetéssel sújtotta. A tábla mára tüzte ki az ítélethirdetést. Ma délelőtt felolvasták az ítéletet, amely szerint Osztragonác József másfélévi börtönbüntetést kapott.

Közgazdaság.

Időjárás. (A központi meteorologiai intézet távirati jelentése.) E hó 8-ára enyhe száraz időjárás várható.

Filléres tőke és 100 % jövedelem.

I.

Mikor Noéh apánk a nagy víz után megpihent az Ararát-hegyén, azon kezdte, hogy szőlőt ültetett. Okosan tette! Talán ő jött reá először, hogy: „borban az igazság“. Szinte kedve volna az embernek azt hinni — néhai jó Horváth bácsival, — hogy a jó öreg magyarember volt. De ha nem volt is magyar, tett ad

magyarnak annyi jót, a mennyit csak az a német barát, ki Geiza vezér idejében a legelső barázdát szórta tele aranyat termő búzakalász pirosító szemével.

Édes hazánk sokat emlegetett kánaán hírét negyreszt annak köszönheti, hogy az egész kerek világon olyan színaranyat nem szűrték soha, mint azon a tiszaparti kúpos hegyen. Hej, de mióta az az átkos kis rovar, az az istencsapása „szilokférög, mint jó magyar népünk elkeresztelte, kincset érő szőlőtökéinket elpusztította, bizony édes magyar véreink nagy része vele pusztult. Vele pusztult a jó mód sok-sok hajlékból és nagyon hosszú még az az idő, a mikor Isten segélyével sikerül kiheverünk e nyolczadik egyiptomi csapást. De ki fogjuk hevenni. Ki kell heverünk! Ne csüggedjünk el, mert biznunk kell nemzetünk halhatatlan költője igéjében, hogy „jöni fog, mert jöni kell, egy jobb kor...!“ Meg van adva az irány, csak kitartás, csak előre!

Évtizedek fáradságos, gondos munkája révén sikerül, az országnak óriási előhaladást tenni a szőlőreconstructió nagy mévében és most már megelégedéssel tekinthetünk vissza küzdelmünk mezejére mert azon munkás fáradozásunk gyümölcsét látjuk. Viszater még a jó mód, viszater vele a jókedv, a tettvágy a pusztult hajlékokba s lesz hazánk újra az, ami — a világ legnagyobb bortermelő országa.

Van egy dolog, a mi gondolkozóba ejti azokat, kik szemüket rávetik azon véreinkre, kiknek szegény sorsuk vagy körülményeik kizárják azt, hogy az ösfoglalkozások e legjövödelmezőbbjét a szőlőtermelést megfelelő aranyban kultiválják. Hány meg hány gazda van az országban, kinek nincs módjában kisebb-nagyobb tábla szőlő beállítására, mert ahhoz vagy helye, vagy pénze, vagy annak kezeléséhez szükséges ideje, sőt legtöbbször mind a három hiányzik. Ön-kénytelen jut itt eszünkbe, hogy van egy dolog, aminek elhanyagolása, jobban mondva figyelmen kívül hagyása gondatlanság volt már eddig is.

Szamba sem jöhető parányi tőkével, kevés fáradsággal, pár arasznyi helyet olyan jövödelmezővé lehet tenni, a milyenné a világon semmi mással. Ez pedig a szőlőlugasok létesítése, a szőlőtökék lugassá nevelése. Valakinek csak az Isten kegyelme juttatott egy talpalatnyit a haza földéből, mindazoknak megvan adva a lehetőség, hogy szőlőlugas ültetésével nagy jövedelemre tegyenek szert. Mindenütt, fel északnak, le délnek, nyugatnak és keletnek, legzordonabb éghajlatu vidékeinken is teljes sikerrel kultiválható! Megfelelő fajok helyes megválasztása biztosítja az eredményt. Egy pusztá fal, egy öreg fa, egy kerítés, egy gyepű, hol rendszeresen csalán, bürök, tövis és megszámlálhatlan ezre a gyomnak szivja a jó anyaföld éltető nedvét a gazda bosszuságára minden haszon nélkül, széppé és aránytalanul jövödelmezővé teheti és mily nevelésesen kicsiny befektetést, mily észre sem vehető kevés munkát s utánjárást igényel.

Igaz, hogy egy szőlőlugas csak akkor adja meg a várt jövedelmet, ha gondoskodva van arról, hogy épen a legmeg-

felelőbb szőlőfajok alkalmaztassanak, mert mint tudjuk, egyik-másik faj nem bírja ki a lugasneveléssel járó természetszerűleg óriási termelést, és hogy manapság még oly ritka helyen kultiválják, annak nagyrészt az az oka hogy sokan céljukat éppen ott hibázták el többnyire, hogy a lugasnak alkalmas fajokat nem választották meg kellőleg s tiltettek olyat, amilyen volt. Persze az meg ugy termett, a hogy tudott. Ma azonban ez sem akadály már, hiszen jóformán minden ujságban, mindennaptárban — mely a hármás bércz és négy folyó határain belől napvilágot lát — ott van egyik vagy másik szőlőoltványtermelő-telep hirdetése, honnan a megfelelő fajok potom áron beszerezhetők, sőt megfigyelésem szerint van olyan is, melyik a lugas-szőlők létesítésére olyan nagy súlyt fektet, hogy éveken át gondos munkássággal folytatja kísérleteit, hogy a legmegfelelőbb fajokat kiismerve s alkalmazva, a közönségnek biztos eredményyel szolgálhasson.

Gabonatözsde.

Budapesti gabonatözsde.

Jó tartott áron elkelt 30.000 mm. buza rozs csendes.

Egyébb nem változott.

Mérsékelt forgalom mellett a határidő-üzletben az irány tartott maradt.

	Kezdeté	Változás
Buza okt.-re	778	777-777
Buza	—	—
Buza ápr. 1904	—	—
Rozs okt.-re	668	667-666
Rozs	—	—
Rozs áprilisra	—	—
Zab okt.-re	552	551-550
Zab	—	—
Zab áprilisra	—	—
Tengeri okt.-re	—	—
Tengeri	—	—
Tengeri máj. 1904	532	530-529
Repcse	—	—
Repcse aug.	11.80	11.80-11.90

Felelős szerkesztő:

GOVICH IMRE

A KÉI elegansan és olcsón akar ruházkodni
az forduljon
Faragó Albert
kész női ruha üzletéhez
SZABADKA, Deák-u. 3. sz.
Dr. Szilasi Mór ur házában.
Valódi szintartó mosó blouzok 75 krtól feljebb
» parget » 1 frtól »
Igen jó minőségű szövet blouzok 1.75 krtól »
Jó minőségű szövet aljak 2 frtól »
Pongyolák, karton, szövet és pargetban kis gyermek ruhák 50 krtól feljebb. — Raktáron vannak még igen nagy választékban clot, parget, flanel alszoknyák; Fiu és leányka ruhák, clot és lüster ampir kötények, szövött és kötött árúknban, u. m. téli alsó ingek, nadrágok ugy férfi mint hölgyek részére.
Szolid és pontos kiszolgálást biztosítva,
teljes tisztelettel
FARAGÓ ALBERT.

Papir hulladékok alagyujtáshoz egy kiló 3 fillér.
Kapható:
Heumann Mór
papirkereskedésében Szabadkán.

Szeplőf, majfoltot,
bőratkakat, anyajegyeket, pörsenéseket és mindennemű más foltot rövid használat után eltávolít az arczról és kézről s a bőrt puhává és fehérré teszi a
Govorkovich Janos
eszéki gyógyszerész által készített:
Eszéki Mária-kenőcs,
amely a dr. SPITZER-féle **Mária szappannal** együtt használva állandó és üde szépséget kölcsönöz az arcznak. — A köszönő levelek ezrei tanuskodnak a világhírű kenőcs bámulatos hatásáról.
Kapható Szabadkán:
Zalán Béla drogueriájában
A kenőcs ára 70 fill., a szappané 80 fill.

Csermák József
zongorakészítő és hangoló
lakik Birkáss Lajosnak a régi szénatéren levő házában.

Legolcsóbb bevasárlási forrás!
Elegáns kalapok, nyakkendők, botok, gallér és kézelők, keztyűk, harisnyák, fekérneműek és sport cikkek dús választékban.
Különlegességek női bluzokban.
EISLER IZSÓ
férfi és női divatárúházában
Szabadkán, főtér.

BACS BODROG megyében
eddig
6 főnyereményt és
23 más nagyobb nyereményt
fizettünk ki.

Bebizonyított tény, hogy a magyar királyi szab. osztálysorsjáték útján igen sokan jutottak jóléthez, sőt gyakran nagy vagyonhoz is; miáltal a magyar osztálysorsjegyek általános kedveltségnek örvendenek. — Egyetlen más sorsjáték sem nyújt hasonlóan kedvező nyeresi esélyeket oly nagy összegű nyereményekkel, mint a magyar osztálysorsjáték.
A következő osztálysorsjáték hat osztályban 110.000 sorsjegyből 55.000 darabot, tehát a felét körülbelül
14¹/₂ millió korona készpénzzel sorsolják ki.
Főnyeremény esetleg egy millió korona, illetve: 600.000, 400.000, 200.000, 2 a 100.000, 90.000, 2 a 80.000, 70.000 stb. stb.
A megrendeléseket f. évi november 19. és 20-án kérjük.
Az első osztályu eredeti sorsjegyek ára: egész kor. 12.—, fél 6.—, negyed 3.— és nyolcad 1 k. 50 f. — Sorsjegyeket postautalvány-összeg ellenében vagy utánvétellel küldünk. — Hivatalos nyereményjegyzékkel pontosan szolgálunk. Jutéktervet minden sorsjegy-küldeményhez mellékelünk.
Nemzeti Pénzváltó-Részvenytársaság
Budapest, Gizella-tér 1. C. Sürgöny cím
„Nemzeti Pénzváltó Budapest.”

Intézetünk
abban a helyzetben van, hogy bármily nagy nyereményt — még esedékesség előtt is — a legszigorubb titoktartás mellett, jutalék mentesen fizet ki és ügyfeleinek minden irányban a legmeszebbmenő biztonságot nyújtja. A legtöbb főnyereményt nálunk vásárolt sorsjegyen nyerték.

LENGYEL MANO Bank és Bizományi Üzlete
Szabadkán,
1. kőr, Eötvös-utca 117. sz.
(az »Arany dinnyé«-hez ozlímzett házban.)
Ajánl törlesztéses jelzálogkölcönöket 10 évtől 60 évig terjedő visszafizetéssel 3¹/₂ és 4% kamattal, városi bérházak és földbirtokokra leendő betáblázás mellett,

A
XIII. m. k. szab osztályosorsjáték
 nyerevényeinek sorozata.
 110,000 sorsjegy 55,000 nyerevény.
 Minden második sorsjegy nyer.
 Legnagyobb nyerevény esetleg
1 millió korona.

A nyerevények közzében firtetnek ki.

	Korona.
1	intalom 600000
1	nyer. á 400000
1	" 200000
2	" 100000
1	" 90000
2	" 80000
1	" 70000
2	" 60000
1	" 50000
1	" 40000
5	" 30000
3	" 25000
8	" 20000
8	" 15000
36	" 10000
67	" 5000
3	" 3000
437	" 2000
803	" 1000
1528	" 500
140	" 300
34450	" 200
4850	" 170
4850	" 130
100	" 100
4350	" 80
3350	" 40
55.000	nyer. és jut. összegben 14.459.000

Felhívás

a
XIII. magy. kir. szab.
Osztályosorsjátékhoz.

Az I. oszt. huzása már
1903. november 19 és 20-án lesz.

Az I. osztályú sorsjegyek ára:
 egy egész egy fél egy negyed egy nyolcad
12 kor. 6 kor. 3 kor. 1 kor. 50 fill.

Az eredeti sorsjegyek szétküldése utánvét, vagy az összeg előzetes megfizetése ellenében történik. A legkényelmesebb és legolcsóbb a postautalványon való rendelés. Minden megrendeléshez csatolom a hivatalos játéktervet. A hivatalos nyerevényjegyzéket azonnal a huzás után küldöm szét. Befizetési lapokat a pénzösszegek díjmentes átutalhatása céljából ingyen bocsátok ügyfeleimnek rendelkezésére.

Becsés megrendelését sziveskedjek mihamarabb hozzámm juttatni.

GAEDICKE A.

Magyarország legnagyobb szerencsegyűjtődéje.

BUDAPEST

Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 11.

Gaedicke
Gszerencséseje

örínsi!

A következő főnyerevényeket fizettem ki eddigelé b. ügyfeleimnek:

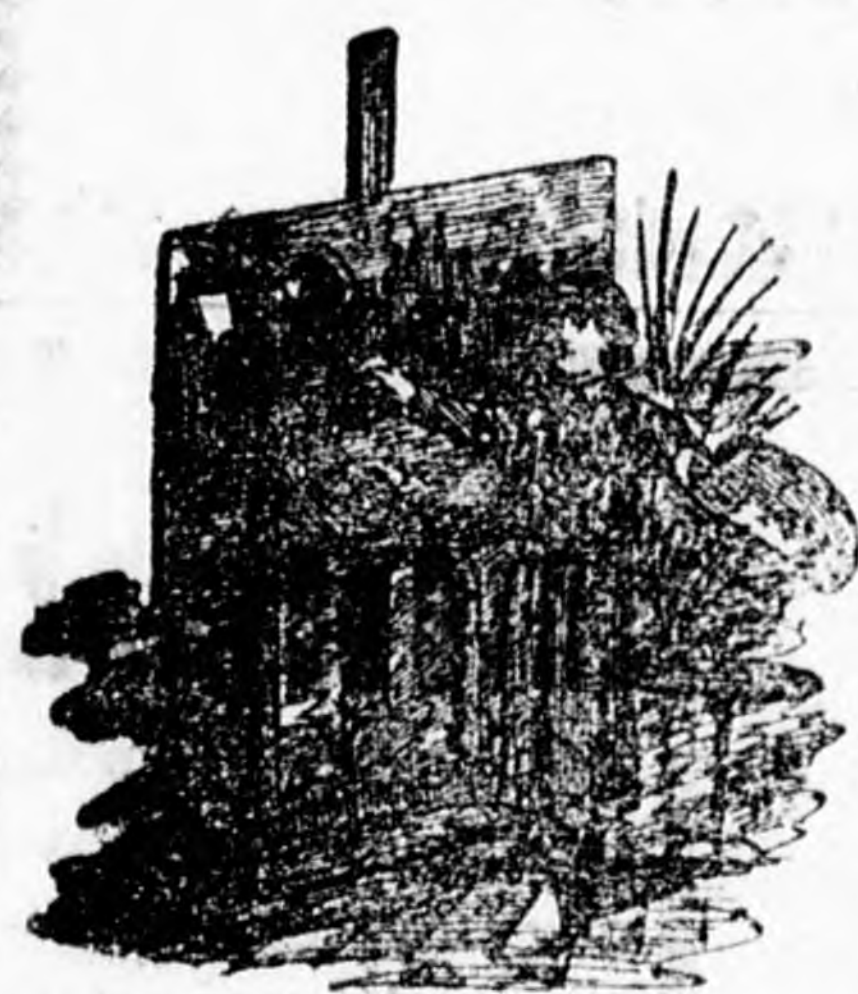
600000	korona	62551	sz.
400000	"	33464	"
400000	"	11119	"
400000	"	28916	"
100000	"	42758	"
100000	"	49878	"
100000	"	87991	"
70000	"	60912	"
60000	"	17357	"
60000	"	78863	"
60000	"	82528	"
60000	"	97268	"
30000	"	6920	"
30000	"	38691	"
30000	"	90664	"
25000	"	23481	"
25000	"	30049	"
25000	"	28950	"
20000	"	33402	"
20000	"	35862	"
20000	"	44410	"
20000	"	60781	"
20000	"	78848	"
20000	"	88974	"
20000	"	57734	"
20000	"	77950	"
20000	"	82506	"

Gaedicke szerencséseje

utolérhetlen, mert egy gyűjtőde sem mutathat fel ily sikereket.

A mű festőhez

czimzett egyházi szerek és festék kereskedés,
 mű és iparfestészeti terem megnyitás.

legújabb találmányomat

nedves falaknak szárazza tótele végett festés által,
 mely feleslegessé tesz minden grundolást, s hulladék leválást. Ezen új találmányom

a Bátorí magyar új enyv,

mely kizárólag csak nálam kapható. — 100 kiló 25 kor.

Figyelmeztetés!

Minden háziasszonynak elkerülhetetlenül szükséges. Házilag festheti mindenki ruháit flex kelme festékekkel (főrvényileg védve.) Tizenöt perc alatt elkészül, függönyök, blousok, férf ruhák festésével. — A festék minden színben kapható.

Ára egy tubusnak, mely 45 méter szövet megfestésére elegendő 85 fill. vagy egy korona.

Bátorí (Blaskovits) Mihály

műfestész Szabadkán.

Üzlet: Deák-utca Jobb-féle ház. Lakás: VII kör, Erdő-utca 66. sz

Törlesztéses kölcsönök

engedélyeztetnek földbirtokokra a Bácskában 600 korona, 700 korona sőt 800 korona is katasztrális holdanként.

Megvásárolt földekre a vételár háromnegyedrésze lesz megszavazva.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál

Schäffer Dilmos

bankigazgató

Szegeden.

Megbízható, szolid ügynökök alkalmaztatnak.

Legolcsóbb a

Terézia

levélpapír

szép Ivori színben, tükör sima felületű, kellemes iras. — 50 boríték és 50 levélpapír, diszes dobozban

65 krajczár.

Kapható **Heumann Mór** papirkereskedésében Szabadkán.